

สรุปการประชุมการติดตามโครงการประเมินผลเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาหน่วยจัดการจังหวัดระดับที่มี
จุดเน้นสำคัญ (Node Flagship) ในพื้นที่ภาคใต้ (สงขลาและนครศรีธรรมราช)

คณะทำงาน Node Flagship จังหวัดสงขลา

วันที่ 9 พฤศจิกายน 2564

ณ ห้องประชุมออนไลน์ zoom

สถาบันนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ดร.เพ็ญ สุขมาก สถาบันนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ขอแจ้งให้ทุกท่านทราบว่ากองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จะจัดเวที ARE ในวันที่ 19-20 พฤศจิกายน 2564 ทางทีมประเมินจะต้องไปรายงานความก้าวหน้าให้ทางสำนักได้รับทราบ

ตามที่เคยเรียนทุกท่านไว้แล้วว่าการประเมินของทีมจะเป็นไปเพื่อการเสริมพลัง หากทาง Node Flagship สงขลา มีประเด็นใดที่ต้องการให้ทีมประเมินช่วยในระหว่างทางที่ทำงานร่วมกัน สามารถแจ้งมาได้

งานขับเคลื่อนทั้ง 2 ประเด็นของ Node Flagship สงขลา ที่ทีมขับเคลื่อน ทีมวิชาการ ทีมพี่เลี้ยง ได้ดำเนินการอยู่ อาจจะมีบางประเด็นที่มองไม่เห็น ทางทีมประเมินก็จะช่วยเติมให้ เพื่อให้สามารถบรรลุตามเป้าหมายที่ทาง Node สงขลา ได้วางไว้ได้

ขอให้ทาง Node สงขลา ได้เล่าโครงสร้างการทำงานให้ที่ประชุมได้รับทราบ

คุณพิชญา แก้วขาว

โครงสร้างและแนวทางการดำเนินงานโครงการ Node Flagship จังหวัดสงขลา

ทีมงาน จำนวน 4 คน คือ

1. คุณพิชญา แก้วขาว
2. ผู้ประสานงาน
3. ฝ่ายสื่อ
4. ฝ่ายการเงิน

ทีมนักวิชาการ จำนวน 3 คน คือ

1. รศ.ดร.สายฝน เอกวางกูร ทีมประเมินภายใน
2. ผศ.วันดี นวนสร้อย ที่ปรึกษาประเด็น
3. ผศ.กิตติศักดิ์ ชุมทอง ที่ปรึกษาประเด็น

ทีมพี่เลี้ยง จำนวน 8 คน

จะเป็นพี่เลี้ยงที่อยู่ใกล้พื้นที่ คือ พี่เลี้ยงที่มาจากชุมชน และจะมีทีมวิชาการช่วยหนุนเสริมการทำงาน
ของพี่เลี้ยงแต่ละคน

บทบาทของทีมนักวิชาการ

รศ.ดร.สายฝน เอกวางกูร

ทีมประเมินภายในจะมีบทบาทที่เหมือนและแตกต่างกับที่ปรึกษาประเด็น ส่วนที่เหมือนกัน คือ เรื่อง
วิชาการ ดูรายละเอียดของงานที่เกี่ยวกับประเด็นและข้อมูล เพราะโครงการจะมี 2 ประเด็นหลัก แต่ละ

ประเด็นก็มีรายละเอียดงานของประเด็น นักวิชาการจะต้องช่วยดูข้อมูล ทำประเด็นให้ชัดเจน ดูเครื่องมือต่าง ๆ ที่จำเป็นที่ต้องใช้ บันไดผลลัพธ์ ไปจนถึงการติดตามประเมินผล

ส่วนที่แตกต่าง คือ ทีมประเมินภายใน จะช่วยดูและทำความเข้าใจตัวโครงสร้างการทำงาน ให้สอดคล้องกับแนวทางที่ออกแบบไว้ตาม สสส. สิ่งที่ทำ คือ จะจับประเด็นหลักของแต่ละช่วงการทำงาน ช่วงแรกจะช่วยให้ Node วางวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด บันไดผลลัพธ์ บทบาทหน้าที่ ภาควิทยาศาสตร์ สอดคล้องกับที่ สสส. ออกแบบไว้ และสอดคล้องกับพื้นที่หรือไม่ อีกส่วนที่ทำ คือ ลงรายละเอียดของโครงการย่อย ทำงานเชิงประเด็นกับพื้นที่ทั้ง 2 ประเด็น ร่วมกับทีม ในการลงพื้นที่ ตั้งวงคุย และถอดบทเรียน

ผศ.วันดี นวนสร้อย

บทบาทของทีมวิชาการ จะมีการประชุมร่วมกับทีม มีการวิเคราะห์เชื่อมโยง เช่น บันไดผลลัพธ์เชิงประเด็น และของ Node เชื่อมโยงไปสู่แผนการทำงานของโครงการ และไปสู่มโนทัศน์ของโครงการย่อย มีการวิเคราะห์กิจกรรมที่สำคัญ เช่น การออกแบบการเก็บข้อมูล การนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์

ผศ.กิตติศักดิ์ ชุมทอง

ทั้ง 3 ท่าน ในทีมนักวิชาการ ได้ทำงานเสมือนหนึ่งเป็นทีม Node ด้วย ทั้งงานภาคสนามเชิงประเด็นที่ต้องรับผิดชอบ รวมถึงช่วยจัดเวที ARE หรือเวทีการติดตามผ่านระบบออนไลน์ ส่วนโครงสร้างอาจจะแบ่งแยกทีม แต่ในการทำงานจริงจะเป็นทีมเดียวกันช่วยกันทั้งหมด เพื่อให้โครงการย่อยทั้งประเด็นยาง และประเด็นตลาดอาหารปลอดภัย สามารถขับเคลื่อนไปได้

ดร.เพ็ญ สุขมาก

ทีมอาจารย์สายฝน จะเป็นทีมประเมินภายใน มีหน้าที่ติดตามและประเมินผลโครงการทั้งหมด และมีบทบาทในการเป็นวิทยากรกระบวนการของกลุ่ม เช่น ทำ ARE รวมทั้งช่วยดูโครงการย่อยที่เป็นประเด็นร่วม ส่วนอาจารย์วันดี จะช่วยดูประเด็นยาง และอาจารย์กิตติศักดิ์ จะดูประเด็นตลาดอาหารปลอดภัย ตามแผนเดิมที่วางไว้ แต่เมื่อได้ทำโครงการไประยะหนึ่ง ได้มีการปรับมาช่วยกันดูทั้ง 2 ประเด็น

ผศ.กิตติศักดิ์ ชุมทอง

การดูทั้ง 2 ประเด็น จะช่วยในฐานะที่ปรึกษา แต่ก็ยังรับผิดชอบประเด็นของตัวเองเป็นหลัก เหมือนเดิม

รศ.ดร.สายฝน เอกวรางกูร

การที่มีผู้รับผิดชอบหลัก จะเป็นการวางตัวคนที่จะเป็นคนนำในเรื่องนั้น ๆ แต่ในการทำงานจริงเราจะช่วยทำกันเป็นทีม เพราะต้องมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันว่าจะทำอะไร อย่างไร ส่วนเรื่องการประเมินโครงการย่อย คนที่นำจะเป็นคุณพิชญา แต่ทางนักวิชาการ อย่างอาจารย์กิตติศักดิ์ ก็เห็นโครงการย่อยประเด็นตลาดอาหารปลอดภัย ก็ช่วยเสนอความคิดเห็นอีกส่วนหนึ่ง รวมถึงพี่เลี้ยงพื้นที่ก็จะช่วยกันดูไปด้วย

อาจารย์วันดี จะช่วยดูประเด็นยาง และอาจารย์กิตติศักดิ์ จะดูประเด็นตลาดอาหารปลอดภัย เป็นคนนำแต่ละประเด็นชัดเจน ช่วยดูตั้งแต่การทำแบบสอบถาม การเก็บข้อมูล ลงพื้นที่ ประสานกับพี่เลี้ยง ประสาน

กับโครงการย่อย และนำข้อมูลมาคุยกับส่วนกลางร่วมกัน อาจารย์สายฝนก็จะช่วยดูประเด็นภาพรวมให้ ทีมวิชาการจะช่วยเสริมการทำงานให้ทีมทำงานหลักของ Node

ผศ.ดร.วรางคณา ชัชเวช

คำว่าที่ปรึกษาโครงการย่อย จะคาบเกี่ยวการทำงานของทีมเลี้ยงพื้นที่หรือไม่ มีการแบ่งงานกันอย่างไร ระหว่างที่เลี้ยงกับทีมนักวิชาการ

รศ.ดร.สายฝน เอกวารงกูร

ที่ปรึกษาโครงการย่อยจะดูภาพรวม เพราะเราทำตัวบันไดผลลัพธ์ไปร่วมกับโครงการย่อย ส่วนที่เลี้ยงจะดูในภาพของพื้นที่ การขยับงานร่วมกับชุมชนโดยตรง ประสานพื้นที่ ประสานทีม ที่ปรึกษาจะทำหน้าที่เหมือนเป็นผู้ชี้แนะ ดูทิศทางการทำงาน และช่วยหนุนเสริมการทำงานของทีมเลี้ยง

ดร.เพ็ญ สุขมาก

ที่เลี้ยงพื้นที่ที่มีส่วนช่วยในการออกแบบเครื่องมือเก็บข้อมูล หรือช่วยเก็บข้อมูลด้วย หรือว่าทีมนักวิชาการเป็นผู้ออกแบบให้

ผศ.วันดี นวนสร้อย

ที่เลี้ยงพื้นที่จะมีส่วนช่วยในการออกแบบเครื่องมือเก็บข้อมูล ที่เลี้ยงจะบอกว่าต้องการข้อมูลอะไรบ้างเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนางานของพื้นที่ จากนั้นทีมนักวิชาการจะออกมาออกแบบเป็นประเด็นให้ และให้ที่เลี้ยงได้ช่วยดู และปรับแก้ตามที่ที่เลี้ยงคิดว่าเป็นประเด็นข้อมูลที่สำคัญ

ผู้ประสานงาน Node สงขลา

ที่เลี้ยงพื้นที่จะมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม คอยชวนพื้นที่ทำกิจกรรม เมื่อโครงการย่อยมีปัญหาการดำเนินงานจะปรึกษากับที่เลี้ยงโดยตรง หากที่เลี้ยงคิดว่าเป็นปัญหาใหญ่ก็จะแจ้ง Node เมื่อได้มีการประชุมทีมงานเพื่อหาวิธีการจัดการปัญหาพร้อมกันแล้ว ก็จะจัดนักวิชาการลงไปช่วยแก้ปัญหา

ดร.เพ็ญ สุขมาก

การแบ่งที่เลี้ยงพื้นที่ที่จะแบ่งแยกตามประเด็น คือ ประเด็นยาง และประเด็นตลาดอาหารปลอดภัย หรือว่ามีที่เลี้ยงที่ดูทั้ง 2 ประเด็น

ผู้ประสานงาน Node สงขลา

มีที่เลี้ยงพื้นที่ 2 พื้นที่ คือ พื้นที่จะนะ จำนวนที่เลี้ยง 2 คน ดูประเด็นตลาดและยาง 1 คน ประเด็นยาง 1 คน กับ พื้นที่เทพา จำนวนที่เลี้ยง 1 คน ดูประเด็นตลาด 1 โครงการ ประเด็นยาง 3 โครงการ การที่ที่เลี้ยงดูทั้ง 2 ประเด็น เพราะที่เลี้ยงค่อนข้างใกล้ชิดกับพื้นที่จึงสามารถช่วยดูได้ นอกจากนั้นพื้นที่อื่นจะดูคนละประเด็น คือ รัตภูมิ ประเด็นตลาด 1 คน ประเด็นยาง จำนวน 10 โครงการ 5 คน

ผศ.ดร.วรางคณา ชัชเวช

โครงสร้างการทำงานปีนี้มีแตกต่างจากปีที่ผ่านมาหรือไม่

ผู้ประสานงาน Node สงขลา

ปีนี้จะมีที่ปรึกษาโครงการ และสื่อ เข้ามาร่วมเป็นทีมงานด้วย สื่อจะทำงานร่วมกับ Node และ นักวิชาการ นำข้อมูลที่นักวิชาการเก็บและวิเคราะห์แล้ว มาสื่อสารสู่สาธารณะในเพจ “สงขลายั่งยืน” เพื่อให้ ทราบการทำงานของ Node เป็นระยะ เพิ่มเติมจากปีที่แล้วที่มีเพียงเอกสารรายงาน

รศ.ดร.สายฝน เอกวารงกูร

สื่อจะช่วยเรื่องการสื่อสารภายในของ Node ด้วย เช่น ออกแบบการสื่อสารภายในด้วยกลุ่ม Line โครงการย่อย 25 โครงการ กลุ่มพี่เลี้ยง ทีมทำงาน

ดร.เพ็ญ สุขมาก

Node ได้มีการปรับตัวผลลัพธ์ของโครงการใหญ่ และทำบันไดผลลัพธ์ของโครงการย่อย เรียบร้อยแล้ว หรือยัง

รศ.ดร.สายฝน เอกวารงกูร

บันไดผลลัพธ์ของ สสส. เป็นเครื่องมือที่ดี แต่กระบวนการของ Node ไม่ได้ทำตามขั้นตอนของ สสส. ที่จะต้องทำต้นไม้มาก่อน เพื่อลงรายละเอียด และทำเป็นบันไดผลลัพธ์ สิ่งที่ Node ทำ คือ เริ่มต้นโครงการ ด้วยการให้ชุมชนออกแบบโครงการ ส่งโครงการเข้ามา โดย Node มีกรอบงานกว้าง ๆ ให้ จากนั้นนำมาพูดคุย กับผู้ทรงวุฒิเพื่อตรวจสอบเรื่องวัตถุประสงค์ กิจกรรม ตัวชี้วัด เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นแล้ว ทาง Node จะมาลงรายละเอียดโครงการแต่ละส่วนให้ชัดเจนมากขึ้น จะสอบถามความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ กิจกรรม ตัวชี้วัด ของโครงการย่อยผ่านทางออนไลน์ จากนั้นจะคลี่โครงการ ออกแบบกิจกรรม ให้สอดคล้อง กับความต้องการของพื้นที่และของ Node และจัดปฐมนิเทศแต่ละโครงการแบบออนไลน์ จากนั้นจะนำ วัตถุประสงค์ กิจกรรม มาทำบันไดผลลัพธ์ของแต่ละโครงการย่อย

ดร.เพ็ญ สุขมาก

ถ้าให้ทางคณะทำงานประเมินตัวเองคิดว่าตอนนี้บันไดผลลัพธ์ของโครงการย่อยสามารถตอบไปถึง บันไดผลลัพธ์ของ Node ได้หรือยัง

ผศ.วันดี นวนสร้อย

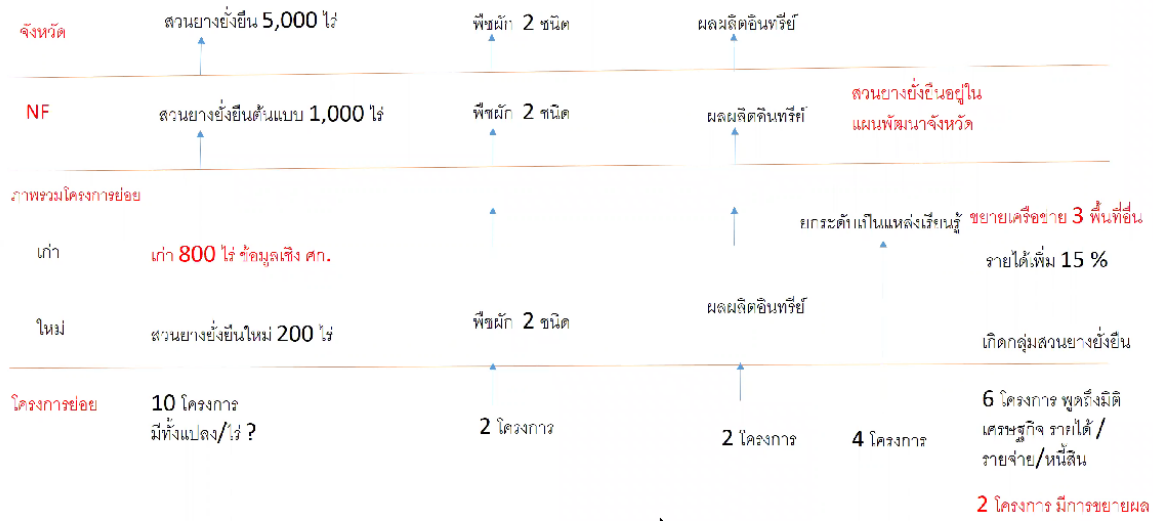
มองว่าเป็นไปตามเป้าหมายของ Node และมีความสอดคล้องกัน

ดร.เพ็ญ สุขมาก

การประชุมวันที่ 12 พฤศจิกายน 2564 มีประเด็นที่ทาง Node ต้องรายงานประเด็นหนึ่ง คือ ความ เชื่อมโยงของบันไดผลลัพธ์ของโครงการย่อย ความสอดคล้องของ outcome alignment ทั้งหมด จึงอยากให้ ทาง Node ปรับแก้โครงการย่อยให้เรียบร้อยและส่งมาให้ทางทีมประเมินได้ดู

ยกตัวอย่าง โครงการ ลดการพึ่งพาเศรษฐกิจเชิงเดี่ยวด้วยสวนยางยั่งยืน

ลดการพึ่งพาเศรษฐกิจเชิงเดี่ยวด้วยสวนยางยั่งยืน

จะเห็นผลลัพธ์แต่ละระดับ ตั้งแต่ระดับจังหวัด Node ภาพรวมโครงการย่อย และโครงการย่อย จะเห็นความสอดคล้องกันของแต่ละระดับ แต่เป้าหมายเรื่องพืชผัก 2 ชนิด และผลผลิตอินทรีย์ มีเพียง 2 โครงการย่อยที่พุดถึง การยกระดับเป็นแหล่งเรียนรู้ มี 4 โครงการย่อยที่พุดถึง

ให้ทาง Node ลงปรับรายละเอียด และความสอดคล้องให้สมบูรณ์ขึ้น ผลลัพธ์ที่โครงการย่อยวางไว้ ต้องส่งผลไปยังผลลัพธ์ที่เป็นภาพรวมของโครงการย่อย ของ Node และของจังหวัด

ทั้ง 2 ประเด็นที่ดำเนินการ เรื่องยาง และตลาดอาหารปลอดภัย จะต้องมีโมเดลต้นแบบ เพื่อส่งมอบให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ถ้าเป็นประเด็นสวนยางยั่งยืน ต้นแบบของเราคือที่ไหน อย่างไร

รศ.ดร.สายฝน เอกวรังกูร

โมเดลต้นแบบจะอยู่ในพื้นที่ ต้นแบบที่เราทำอยู่ โครงการของปีนี้คือการขยายจากปีที่แล้ว กระบวนการทำงานจริง คือ มีโครงการต้นแบบ 1 โครงการ ใน 1 พื้นที่ อย่างรัตภูมิ จะเกิดโครงการขยาย 1 โครงการในพื้นที่ตำบลเดียวกัน โครงการต้นแบบจะเป็นพี่เลี้ยงของโครงการขยาย เป็นพื้นที่ให้โครงการขยาย ได้ศึกษาดูงาน เดิม ได้ออกแบบไว้ 1 พื้นที่ต้นแบบ ขยายออกไป 2 พื้นที่ แต่ปีนี้ต้นแบบ 1 ขยาย 1 และจะมีพื้นที่อื่น เรียกว่า พื้นที่ใหม่ เพิ่มขึ้นมาด้วย

ประเด็นยาง จึงมีโครงการต้นแบบ 5 โครงการ โครงการขยาย 5 โครงการ อีก 9 โครงการจะเป็นโครงการใหม่ ซึ่งจะใช้พื้นที่ต้นแบบเป็นแหล่งเรียนรู้

ผศ.วันดี นวนสร้อย

อำเภอรัตภูมิ มี 4 ตำบล (ท่าชะมวง เขาพระ ควนรู กำแพงเพชร) ที่เป็นโครงการต้นแบบ รวมกับ อำเภอกวนเนียงอีก 1 ตำบล เป็น 5 ตำบล ยกตัวอย่าง ตำบลท่าชะมวง มีต้นแบบ 10 แปลง จะขยายไปอีก 20 แปลง คือ 1 แปลงต้นแบบ ต่อ 2 แปลงขยาย จะขยายในหมู่บ้านเดียวกันหรือหมู่บ้านใกล้เคียง ภายในตำบลเดียวกัน

ดร.เพ็ญ สุขมาก

มีกระบวนการที่จะส่งต่อโมเดลที่เป็นรูปธรรมความสำเร็จไปให้ทางจังหวัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ขับเคลื่อนต่ออย่างไร คิดว่าใครเป็นภาคีหลักที่จะรับมือ

คุณพิชญา แก้วขาว

เดิม ตั้งไว้ว่าเป็น กยท. แต่เมื่อได้เชื่อมงานกับ กยท. แล้ว ยังไม่บอกว่าสำเร็จ อยู่ในขั้นตอนการดำเนินการ แต่ที่เป็นรูปธรรมความสำเร็จ คือ สภาเกษตรกร เพราะสภาเกษตรกรได้ไปของงบประมาณจาก อบจ. มาต่อยอดทำโครงการร่วมกับ Node ส่วน กยท. ได้ทำงานร่วมกันตั้งแต่เริ่มขึ้นรูปโครงการ แต่ยังไม่คืบหน้าเพราะ กยท. ไม่มีกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน และไม่สามารถขอใช้งบประมาณของจังหวัดได้ แต่โครงการย่อยหลายโครงการเขียนว่าจะร่วมมือกับ กยท. เช่น เชิญมาเป็นวิทยากร

การขับเคลื่อนออกแบบไว้กว้าง แต่เมื่อทำงานจริงก็ขึ้นอยู่กับบุคคลที่ทำงานด้วยว่ามีความเข้าใจมากน้อยเพียงใด ตอนนี้จึงคิดว่าภาคีที่จะไปดำเนินงานต่อได้ คือ อบจ. โดยการขับเคลื่อนของสภาเกษตรกร

ดร.เพ็ญ สุขมาก

กยท. จะเป็นรัฐวิสาหกิจ ไม่สามารถใช้งบประมาณของจังหวัดได้ ดังนั้น ภาคีระดับจังหวัดที่สำคัญควรจะเป็นเกษตรกรจังหวัด แต่เกษตรกรจังหวัดจะเขียนโครงการว่า “สวนยางยั่งยืน” ไม่ได้ เพราะมองว่าเป็นภารกิจที่ทับซ้อนกันของภาครัฐ ต้องเขียน “การทำเกษตรผสมผสานในสวนยาง” แบบนี้เขาจะสามารถนำไปเข้าแผนของจังหวัดได้

คุณพิชญา แก้วขาว

ตอนนี้มองว่าถ้าเคลื่อนไปทางไหนได้ ก็จะเคลื่อนไปก่อน ส่วนจังหวัดก็วางแผนไว้ว่าเมื่อเสร็จสิ้นการทำบ้านไคผลลัพท์ให้มีความชัดเจนแล้ว จะไปคุยกับทางจังหวัด

ดร.เพ็ญ สุขมาก

อาจจะชวนเกษตรกรจังหวัด หรือเกษตรกรและสหกรณ์ที่มีงบประมาณในการทำเกษตรผสมผสาน มาร่วมกับเรา

คุณพิชญา แก้วขาว

ต้องเชื่อมงานกับคนที่เคยทำงานด้วยกัน จะง่ายกว่า การเชื่อมงานผ่านระบบ

ดร.เพ็ญ สุขมาก

กยท. ปรับรูปแบบการสนับสนุนงบประมาณ แต่ละจังหวัดจะมีเป้าหมายว่าเกษตรกรต้องทำเรื่องนี้ไรต่อจังหวัด เค้าจะสามารถชี้เป้าให้เราได้ว่าเกษตรกรที่มาของบ แบบ 2 ปลูกผลไม้กับผักเศรษฐกิจร่วม กับแบบ 3 เกษตรผสมผสานในสวนยาง มีกี่ราย จากนั้นเราอาจจะเอาเป้าหมายไปร่วมกับเขาเพื่อขอสนับสนุนงบได้

คุณพิชญา แก้วขาว

เค้ามีเป้าหมายมาจากข้างบน แต่การปฏิบัติมันไปไม่ถึง การชวนมาร่วมกันทำงานจึงไม่เกิดขึ้น แต่จะกลับไปชวนใหม่ในบทบาทที่เค้าสามารถทำได้ เพราะที่ผ่านมาโครงการย่อยยังไม่ชัดเจน จึงชะลอเรื่องนี้อยู่ แต่เมื่อชัดเจนแล้วก็จะไปขับเคลื่อนกับภาคียุทธศาสตร์ต่อไป

ดร.เพ็ญ สุขมาก

มีการวางแผนทำงานร่วมกับภาคียุทธศาสตร์อย่างไรบ้าง

คุณพิชญา แก้วขาว

ปีที่แล้ว มีการเชิญทุกหน่วยงานมาประชุมร่วมกัน แต่ขับเคลื่อนจริงทำไม่ได้ เพราะต้องทำความเข้าใจกรอบของ สสส. ให้ได้ก่อนที่จะไปเชื่อมงานกับภาคีในพื้นที่ เพราะความหวังของแต่ละหน่วยงานแตกต่างกัน ทำให้เข้าใจตรงกันยาก แต่เมื่อเข้าใจไปในทิศทางเดียวกันแล้วนำไปเสนอ สสส. กลายเป็นคนละเรื่อง ปีนี้จึงต้องทำให้หน่วยใดหน่วยหนึ่งไปได้ก่อน แล้วค่อยมาทำความเข้าใจร่วมกันต่อ

ดร.เพ็ญ สุขมาก

มีการปรับทิศทางการทำงานร่วมกับจังหวัดอย่างไร

คุณพิชญา แก้วขาว

เมื่อได้ความชัดเจนของบันไดผลลัพธ์ และโครงการย่อยสอดคล้องกับ Node แล้ว ระยะเวลาต่อไปจะมีการพูดคุยกับภาคี โดยยึดเป้าหมายของโครงการย่อยไว้ และไปเชื่อมกับเป้าหมายร่วมของจังหวัด ที่ผ่านมามีแต่ละภาคีจะยึดเป้าหมายของตัวเองเป็นหลัก ต้องใช้เวลามากในการที่จะหาจุดตรงกันได้ลงตัว

ผศ.ดร.วรางคณา ชัยเวช

ที่ทาง Node วางไว้ คือ จะส่งต่อโมเดลต้นแบบให้กับ กยท. สภาเกษตรกร เกษตรและสหกรณ์ และเกษตรจังหวัด รวม 4 หน่วยงาน อยากทราบว่ามีการออกแบบโมเดลเบื้องต้นไว้หรือยังว่าจะส่งต่อแบบไหนให้กับใคร

คุณพิชญา แก้วขาว

ที่ออกแบบไว้ คือ จะชวนมาดูพื้นที่ในระหว่างที่ชาวบ้านปฏิบัติการในพื้นที่ จึงไม่เรียกว่าส่งต่อ เพราะที่ผ่านมามีการส่งต่อไม่เคยไปถึง ต้องใช้วิธีการปรับเปลี่ยนวิธีคิดให้ตรงกัน ให้เชื่อว่าสงขลาเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และส่วนใหญ่อยู่ที่ยั่งยืน จึงอยากชวนมาดูมาเรียนรู้ไปด้วยกันในแปลงต้นแบบ และคนต้นแบบที่ Node ได้พัฒนาขึ้นมา และเขานำไปใช้ประโยชน์ได้

ประเด็นยาง จะเป็นพื้นที่ต้นแบบ พื้นที่ขยาย และพื้นที่ใหม่

ประเด็นตลาด จะเป็นระดับอำเภอ มีพื้นที่ต้นแบบที่อำเภอรัตภูมิ และมีพื้นที่ขยายผลที่อำเภอควนเนียง บางกล้า สิงหนคร ส่วนอำเภอจะนะ และเทพา จะถูกแยกส่วนออกไป เน้นเรื่องตลาดออนไลน์ ไม่ได้เรียกว่าพื้นที่ขยายผล ประเด็นตลาดจะมีภาคี คือ ศูนย์พัฒนาชุมชนที่อำเภอจะนะ โรงพยาบาลควนเนียง บางกล้า สิงหนคร และที่สิงหนครจะมีโรงงานมาเป็นภาคีด้วย

ดร.เพ็ญ สุขมาก

ประเด็นตลาดและอาหารปลอดภัย มีทุนในพื้นที่อย่างไร เช่น โรงพยาบาลจะทำเรื่องอาหารปลอดภัยได้ ก็ต้องมีเครือข่ายผู้ผลิตอาหารปลอดภัย มี Baseline Data อย่างไรบ้าง

ผู้ประสานงาน Node สงขลา

มีเครือข่ายผู้ผลิตและเครือข่ายผู้บริโภคในพื้นที่ ส่วนเรื่อง Baseline Data เนื่องจากสสส. ไม่ให้ใช้งบในการจ้างนักวิชาการ จึงมีปัญหาในการจัดเก็บข้อมูล แต่ก็ยังได้อาจารย์กิตติศักดิ์เข้ามาช่วย ซึ่งตอนนี้อาจจะยังไม่ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ได้มาเฉพาะข้อมูลผู้ผลิต ส่วนข้อมูลผู้บริโภคนำออกมาแบบอยู่ เพราะแต่ละโครงการย่อยมีความต้องการไม่ตรงกัน

ดร.เพ็ญ สุขมาก

จะมีความเสี่ยงหรือไม่ถ้าจะมีภาคีเฉพาะโรงพยาบาล มีการวางแผนหาภาคีอื่นมาร่วมหรือไม่

ผู้ประสานงาน Node สงขลา

มีการวางแผนกับอาจารย์กิตติศักดิ์ ว่าควรจะขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่ อาจารย์จะลงพื้นที่เพื่อพูดคุยกับโครงการย่อยว่าจะมีภาคีใดมาร่วม

ดร.เพ็ญ สุขมาก

ประเด็นอาหารปลอดภัยจะมี 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายผลิต และฝ่ายผู้บริโภค ฝ่ายผลิตก็ต้องผลิตอาหารที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค Node ต้องมีฐานข้อมูลว่ามีเกษตรกรที่ผ่านมาตรฐานปลอดภัยใดบ้าง ตอนนี้ทีมนักวิชาการอาจจะยังไม่ได้สำรวจข้อมูลว่าพื้นที่มีผู้ผลิตจำนวนเท่าไร

ผศ.กิตติศักดิ์ ชุมทอง

ตอนนี้ภาคีหลักของเราคือโรงพยาบาล มีโมเดลต้นแบบอยู่ จะเอาโมเดลนี้ไปขยายสู่พื้นที่ใหม่ การทำ ARE กับโครงการย่อยครั้งที่ผ่านมา พบว่า การมีกลุ่มภาคีในโรงพยาบาลเป็นไปได้ยาก เพราะสถานการณ์โควิด-19 กำลังมองหาว่าจะมีภาคีในกลุ่มอื่นได้หรือไม่ เช่น บางกลุ่ม อาจจะเป็นภาคีในโรงงานหรือบริษัทที่สนใจอาหารปลอดภัย จะมีการพูดคุยการปรับแผนงานเกี่ยวกับภาคีเครือข่ายภายในเดือนนี้ และจะรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลภาคีให้เรียบร้อย อยากสอบถามทีมประเมินว่าจำเป็นต้องเอาโมเดลต้นแบบไปใช้กับพื้นที่ขยายหรือสามารถปรับให้เข้ากับสถานการณ์ได้

ดร.กุลทัต หงษ์ชยางกูร

สามารถปรับได้ ทางสสส. ไม่ได้คาดหวังว่าจะต้องทำตามแบบของโมเดล 100% แต่ต้องมีการถอดบทเรียนว่าเกิดอะไรขึ้น หากได้โมเดลใหม่ที่ดีกว่าก็จะเกิดผลดีต่อพื้นที่

กระบวนการของทีมพี่เลี้ยงและทีมวิชาการที่เข้าไปมีบทบาททำให้พื้นที่มองเห็นปัญหาของพื้นที่เอง และสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบได้ มีศักยภาพในการแก้ปัญหาเป็นสิ่งที่สำคัญ

ดร.เพ็ญ สุขมาก

ด้วยสถานการณ์โควิด กลไกโรงพยาบาลอาจจะลำบาก ทีมอาจจะต้องลองใช้รูปแบบอื่น ๆ เช่น ระบบออนไลน์ หรือมีระบบโลจิสติกส์รวม ทำ Matching ระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค ผลลัพธ์ที่ Node วางไว้มีเรื่อง green consumer ดังนั้น ถ้าเรามีฐานข้อมูลก็จะสามารถส่งต่อได้ กรณีถ้าโรงเรียนเปิด เราอาจจะเข้าไปยังโรงเรียน หรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อเป็นหน่วยรับผลผลิตมากขึ้น เพราะถ้ามุ่งโรงพยาบาล ซึ่งเป็นโรงพยาบาลขนาดเล็ก อาจจะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ ทั้งเรื่องรายได้ และปริมาณผู้ผลิตกับผู้บริโภค

ผศ.กิตติศักดิ์ ชุมทอง

จากการทำ ARE ที่ผ่านมา มีแนวทางที่คิดขึ้นมาภายใต้สถานการณ์โควิด คือ 1. ร้านค้ากลางของผู้ผลิตตั้งอยู่ในชุมชน มีหน้าที่กระจายผลผลิตสู่ผู้บริโภคในชุมชน 2. บริการ delivery ผ่านการสั่งด้วย Line ทำให้ผู้บริโภครู้สึกว่าการซื้อของได้โดยปลอดภัยจากโควิด 3. ร้านค้าริมทางติดสัญลักษณ์สินค้าปลอดภัย เมื่อลูกค้าขับรถผ่านและเห็นจะได้แวะซื้อ ทั้ง 3 ข้อนี้ จะนำไปอภิปรายแลกเปลี่ยนกันอีกครั้งว่าจะเลือกแนวทางไหน

ดร.เพ็ญ สุขมาก

การผลักดันประเด็นตลาดและอาหารปลอดภัย ไปสู่แผนพัฒนาจังหวัด ตามที่กำหนดในบันไดผลลัพธ์ภาคีหลักที่จะทำให้ไปสู่แผนพัฒนาจังหวัดได้ เป็นหน่วยงานเดิมที่กำหนดไว้หรือไม่

ผศ.กิตติศักดิ์ ชุมทอง

ตามที่กำหนดไว้ยังคงมีอยู่ จะชวนกลุ่มภาคีเดิมมาพูดคุยกัน และจะหาภาคีกลุ่มใหม่ที่มาช่วยผลักดันให้เกิดแผนจังหวัดได้ด้วย จะหารือกับทีมทำงานอีกครั้งว่าจะดำเนินการอย่างไร

คุณพิชญา แก้วขาว

แต่ละพื้นที่จะมีภาคีของพื้นที่เองอยู่

แลกเปลี่ยนกับพี่เลี้ยงพื้นที่

ผศ.ดร.วรางคณา ชัชเวช

ขอสอบถามพี่เลี้ยงว่า มีการออกแบบการลงพื้นที่ติดตาม หนุนเสริมโครงการย่อย อย่างไรบ้าง และทาง Node Flagship ได้มีการกำหนดการติดตามให้ หรือทางพี่เลี้ยงสามารถออกแบบเองได้

ตัวแทนพี่เลี้ยง : คุณณรงศ์ฤทธิ์ พี่เลี้ยงพื้นที่ตำบลป่าซาง และตำบลนาหว้า อำเภอนาหว้า

โครงการย่อยจะต้องทำแผนกิจกรรม ระบุกิจกรรมในแต่ละเดือน ทางพี่เลี้ยงจะติดตามให้โครงการทำกิจกรรมตามที่วางแผนไว้ แต่ถ้าพื้นที่ไม่สามารถทำได้ตามแผนจะต้องแจ้งเหตุผล พร้อมวันที่จะจัดกิจกรรมใหม่ จะมีการสื่อสารการจัดกิจกรรมผ่านกลุ่มไลน์ ในช่วงสถานการณ์โควิด มีการนำระบบ Zoom ไปสอนให้กับพื้นที่ เพื่อให้สามารถพูดคุย ประเมินเรื่องต่าง ๆ ร่วมกันได้

การออกแบบการลงพื้นที่ติดตาม พี่เลี้ยงสามารถออกแบบให้เหมาะสมกับพื้นที่ได้เอง ที่ออกแบบไว้คือ ให้มีการพูดคุยระหว่างพี่เลี้ยงและโครงการย่อยเป็นประจำทุกเดือน การสื่อสารจึงไม่ได้มีปัญหา แต่จะมีปัญหาในการรวมกลุ่มเพราะสถานการณ์โควิด จึงต้องปรับเป็นกลุ่มเล็กลง

มีการลงไปเยี่ยมแปลง และเก็บข้อมูลว่าผลผลิตปลอดภัยมาจากแปลงของใคร แปลงไหนที่มีคุณภาพก็จะถูกนำมาสื่อสารในเพจ ด้วยสถานการณ์โควิดที่ลูกค้าโรงพยาบาลลดลง ออกไปขายที่ตลาดไม่ได้ เราก็ไปติดต่อร้านอาหารที่สนใจผักจากแปลงที่ปลอดภัย พยายามแก้ไขสถานการณ์ไป

ผู้ประสานงาน Node สงขลา

Node ได้ทำปฏิทินการปฏิบัติงานร่วมกับพี่เลี้ยง และโครงการย่อย ทำให้พี่เลี้ยงสามารถออกแบบการติดตามให้สอดคล้องกับ Node ได้

ดร.กุลทัต หงษ์ชยางกูร

โครงการย่อยมีการเสนอแนวทางอย่างไรที่จะทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น

ตัวแทนพี่เลี้ยง : คุณณรงค์ฤทธิ์ พี่เลี้ยงพื้นที่อำเภอจะนะ

ทีมพี่เลี้ยงให้โครงการย่อยออกแบบปฏิทินฤดูกาล ตั้งแต่เดือนมกราคม-ธันวาคม ว่าจะมีผลผลิต การเกษตรชนิดใดออกมาในช่วงเดือนใด ปริมาณเท่าไร ผู้ผลิตเป็นใคร
เรื่องราวได้ กำลังรวบรวมข้อมูลว่าใครผลิตอะไร ปริมาณเท่าไร ขายได้เท่าไร

ดร.เพ็ญ สุขมาก

เกษตรกรต้องได้รับการรับรองมาตรฐานความปลอดภัยหรือไม่ หรือแค่มีความปลอดภัย

ตัวแทนพี่เลี้ยง : คุณณรงค์ฤทธิ์ พี่เลี้ยงพื้นที่ตำบลป่าชิง และตำบลนาหว้า อำเภอจะนะ

เบื้องต้นยังคงเป็นการรับรองกันเอง เพราะการไปให้ถึงการรับรอง ชาวบ้านยังมองว่าเป็นเรื่องยุ่งยาก แต่ก็อยากจะไปให้ถึงตรงนั้น

ตัวแทนพี่เลี้ยง : คุณธัญญาพร พี่เลี้ยงพื้นที่อำเภอรัตนภูมิ

โรงพยาบาลรัตนภูมิจะมีการทำบันทึกข้อตกลงกับผู้ที่จะมาจำหน่ายผลผลิต ทำการอบรมเรื่องการผลิต อาหารปลอดภัยก่อน จึงจะสามารถจำหน่ายสินค้าได้ จึงเกิดตลาดต้นแบบที่โรงพยาบาล มีการเชื่อมโยง ผู้ผลิตและผู้บริโภค ในปีนี้ต้องการขยายจำนวนผู้ผลิตและผู้บริโภคให้เพิ่มมากขึ้น แต่สถานการณ์โควิด ทำให้ โรงพยาบาลไม่พร้อมที่จะทำในรูปแบบเดิมได้ จึงต้องมีการปรับแผน/กิจกรรมมุ่งไปที่ชุมชนเป็นหลัก จัดการให้ รูปแบบที่โรงพยาบาลเคยทำไปอยู่ในชุมชน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละชุมชน อย่างน้อยได้ 1 ชุมชน ที่ทำได้เต็มที่ก็เป็นทีพอใจแล้ว การที่ไปอยู่ในชุมชนทำให้ผู้ผลิตสามารถฝากขายในชุมชน หรือผ่านไลน์ ผู้บริโภคก็สามารถเดินทางไปยังจุดต่าง ๆ ได้ตามความสะดวก ส่วนโรงเรียนที่มีการปลูกผัก เลี้ยงไก่ ก็ สามารถจำหน่ายให้ชุมชนที่ต้องการนำไปปรุงอาหารให้กับผู้กักตัวได้ ดังนั้น การผลิตอาหารปลอดภัยยัง เหมือนเดิม แต่ต้องปรับเรื่องช่องทางการตลาด เพื่อให้ผู้ผลิตมีกำลังใจที่จะผลิตอาหารปลอดภัยต่อไป และ สื่อสารให้ภายนอกรับรู้ว่ามีพื้นที่มีการผลิตอาหารปลอดภัย เพื่อขยายช่องทางการจำหน่าย และเพิ่มพื้นที่ผลิต อาหารปลอดภัยให้มากขึ้น

ตัวแทนพี่เลี้ยง : คุณณัฐรา ใจเพชร พี่เลี้ยงพื้นที่ อำเภอเทพา

ตอนนี้ชุมชนจะเน้นตลาดออนไลน์เป็นหลัก เพราะตลาดในชุมชนถูกสั่งปิดจากสถานการณ์โควิด สมาชิกที่มีบ้านติดถนนก็จะจำหน่ายที่หน้าบ้านของตนเอง และช่วยรับผลผลิตจากสมาชิกคนอื่นมาช่วยขาย ด้วย

สิ่งที่กังวลตอนนี้คือการที่ไม่สามารถจัดประชุมร่วมกับพื้นที่ได้ บางพื้นที่ไม่ต้องการให้พี่เลี้ยงเข้าไปใน พื้นที่ที่โควิดระบาดหนัก

ดร.เพ็ญ สุขมาก

พี่เลี้ยงประเด็นพีชร่วมยางได้เข้าไปช่วยพื้นที่ และจัดการปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม

ตัวแทนพี่เลี้ยง : คุณธีรวิทย์ พี่เลี้ยงพื้นที่ ตำบลควนรู อำเภอรัตภูมิ

ตำบลควนรู มีพื้นที่ต้นแบบกับพื้นที่ขยาย มีปัญหาและอุปสรรค เช่น การหนุนเสริมในเรื่องการปลูกพืชต่าง ๆ เพราะมีกิจกรรมที่ต้องปลูกพืช 3 ระยะ คือ พืชที่เป็นอาหาร พืชใช้สอย พืชเศรษฐกิจ เพื่อออมในสวนยาง ต้องดูว่าพืชอะไรปลูกร่วมกับยางได้ ต้องใช้เวลา ต้นทุน และภูมิปัญญาในพื้นที่ สิ่งสำคัญที่จะต้องทำ คือ ให้พื้นที่ขยายทั้งหมดเข้าไปเป็นสมาชิกกลุ่มน้ำยางพรีเมียมของอำเภอรัตภูมิให้ได้ เพื่อจะได้เพิ่มรายได้ของสมาชิก

ตัวแทนพี่เลี้ยง : คุณสมนึก พี่เลี้ยงพื้นที่ ตำบลควนรู อำเภอรัตภูมิ

เป้าหมายของเราคือ พัฒนาต่อยอดพื้นที่ต้นแบบให้เป็นแหล่งเรียนรู้แก่กลุ่มที่สนใจเข้ามาเรียนรู้แล้วนำไปขยายผลต่อ ส่วนพื้นที่ขยาย จะต้องสามารถเพิ่มผลผลิต ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และขยายพื้นที่ให้มากขึ้น ตอนนี้พี่เลี้ยงกำลังจัดทำข้อมูลพื้นที่ต้นแบบ และพื้นที่ขยาย เพื่อจะได้ข้อมูลไปวางแผนดำเนินการต่อ

พี่เลี้ยงพยายามให้คำแนะนำแก่พื้นที่ และประสานกับ Node ให้นักวิชาการเข้ามาหนุนเสริม

สิ่งที่กังวล คือ การวางแผน โดยเฉพาะการวางแผนแปลงให้สอดคล้องกับบริบทกับพื้นที่ จะปลูกพืชชนิดไหนให้เหมาะสมกับพื้นที่

ตัวแทนพี่เลี้ยง : คุณณัฐรา ใจเพชร พี่เลี้ยงพื้นที่ อำเภอเทพา

พี่เลี้ยงจะให้คำแนะนำเรื่องพืชพื้นถิ่น เป็นหลัก อำเภอเทพา จะเป็นพื้นที่เนินเขา ทำให้มีพืชหลากหลาย แต่สมาชิกหลายคนไม่รู้จักจึงไปปลูกพืชตามกระแส พี่เลี้ยงจึงต้องแนะนำเรื่องพืชพื้นถิ่น และหาวิทยากรมาให้ข้อมูล ติดต่อแหล่งศึกษาดูงานให้

ดร.เพ็ญ สุขมาก

ตอนนี้ Timeline ของโครงการย่อยเป็นไปตามแผนหรือไม่

ผู้ประสานงาน Node สงขลา

เป็นไปตามแผนที่วางไว้

ดร.เพ็ญ สุขมาก

สื่อมีส่วนช่วยในการขยายโมเดลต้นแบบหรือไม่

ตัวแทนสื่อ

จะนำเรื่องราวที่ประสบความสำเร็จออกไปให้สาธารณะได้รับรู้ โดยตั้งโจทย์ว่าจะต้องใช้คำที่เข้าใจง่าย สร้างการรับรู้แบบง่าย เพื่อสร้างความสนใจในวงกว้าง ต้องการ 2 ผลลัพธ์ คือ 1. สามารถรายงานต่อ สสส. ได้ 2. มีผลลัพธ์อะไรที่เป็นรูปธรรมเกิดขึ้นและสามารถสื่อสารให้คนภายนอกได้เห็น

ดร.กุลทัต หงษ์ชยางกูร

โมเดลต้นแบบที่จะส่งต่อ คืออะไร ปัจจัยที่ทำให้ต้นแบบขยายผลได้สำเร็จ มีอะไรบ้าง

ผู้ประสานงาน Node สงขลา

โมเดลต้นแบบ คือ ชุดองค์ความรู้ในการปลูกพืชร่วมยางในสวนยางต้นแบบ : แปลงไม้เศรษฐกิจ แปลงไม้ผล และแปลงปศุสัตว์ในพืชร่วมยาง

คุณพิชญา แก้วขาว

โมเดลต้นแบบจะให้เห็นในปีนี้ มีการออกแบบการยกระดับแปลงต้นแบบเป็นพื้นที่ต้นแบบโดยการสนับสนุนงบประมาณให้ เพื่อไปถอดผังแปลงว่ามีการทำอะไรบ้าง ลักษณะแปลงต้นแบบจะมีหลายแบบ เช่น พื้นที่สูง พื้นที่ลุ่ม ต้องทำให้ได้องค์ความรู้ออกมา พื้นที่ขยายจะได้นำชุดความรู้ไปใช้ได้ตามรูปแบบพื้นที่ของตัวเอง

ตัวแทนสื่อ

ต้นแบบที่เกิดขึ้นมีหลายแบบ แต่ที่จะถอดบทเรียนออกมา เริ่มตั้งแต่ปลูกพืชร่วมยางได้ตั้งแต่ยางอายุกี่ปี ปลูกพืชชนิดใดร่วมได้บ้าง มีปัจจัยสภาพแวดล้อมอะไรบ้างที่ต้องคำนึงถึง เพื่อให้พื้นที่อื่นสามารถนำไปใช้ได้

สรุปการประชุม

ดร.เพ็ญ สุขมาก

Node Flagship สงขลา จะทำเกษตรปลอดภัยในสวนยาง เพราะระดับเกษตรกรอินทรีย์อาจจะไปถึงยาก ดังนั้น ตัวบันไดผลลัพธ์จะต้องเป็นผลผลิตแบบปลอดภัย

ทีมประเมินจะประเมินเพื่อดูว่าประเด็นใดที่โครงการอาจมองไม่เห็น ทางทีมจะได้ช่วยเสนอแนะ และจะได้เป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างทีมประเมินกับ Node ถ้าทาง Node ต้องการให้ช่วยในประเด็นใดก็สามารถแจ้งมาได้